

Шарҳи вазъи низоми суғуртаи амонату пасандозҳо

Семоҳаи 4 соли 2024

ХАЗИНАИ СУҒУРТАИ АМОНАТУ
ПАСАНДОЗҲОИ ТОҶИКИСТОН

Шарҳи вазъи низоми суғуртаи амонату пасандозҳо дар семоҳаи чоруми соли 2024

Ҳазинаи суғуртаи амонату пасандозҳои Тоҷикистон (минбаъд Ҳазина) фаъолияти худро дар семоҳаи чоруми соли 2024 баҳри ҳимояи ҳукуку манфиатҳои қонунии пасандоздорон, таъмини фаъолияти низоми суғуртаи амонату пасандозҳо, мусоидат ба нигоҳдории суботи низоми молиявӣ ва таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкии Ҷумҳурии Тоҷикистон идома дод.

Иштироки ташкилотҳои қарзӣ дар низоми суғуртаи амонату пасандозҳо. Дар семоҳаи чоруми соли 2024 теъдоди ташкилотҳои қарзӣ – узви низоми суғуртаи амонату пасандозҳо афзоиш ёфта 35 адад ташкилоти қарзиро ташкил дод, ки он аз 13 адад бонкҳо, 21 адад ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ) ва 1 адад ташкилотҳои қарзии ғайрибонкӣ (ТҚҒ) иборат мебошанд.

Ташкилотҳои қарзии узви низоми суғуртаи амонату пасандозҳо (адад)

Номгӯи ташкилоти қарзӣ	31.12.2023	31.12.2024	Фарқият (+/-)
Бонкҳо	12	13	+1
Ташкилотҳои амонатии қарзии хурд (ТАҚХ)	19	21	+2
Ташкилотҳои қарзии ғайрибонкӣ (ТҚҒ)	1	1	0
Ҳамагӣ	32	35	3

Дар давраи ҳисоботӣ се ташкилоти қарзии нав - 1 адад бонк ва ду адад ТАҚХ ба низоми суғуртаи амонату пасандозҳо шомил гардид. Аз ҷумла, бо қарори Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба ҶСП «Фридом Бонк Тоҷикистон» барои анҷомдиҳии фаъолияти бонкӣ оид ба ҷалби амонату пасандозҳо иҷозатнома дода шуд. Дар ин асос, мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо” аз ҷониби Ҳазина ба ҶСП «Фридом Бонк Тоҷикистон» тасдиқнома дар бораи узвият ба низоми суғуртаи амонату пасандозҳо таҳти №000073 аз санаи 05 ноябри соли 2024 дода шуд.

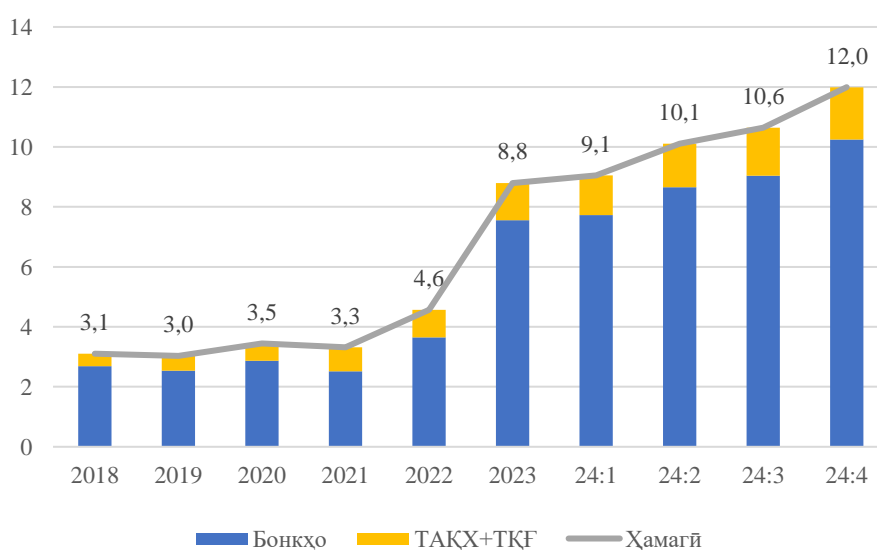
Инчунин, бо қарорҳои Раёсати Бонки миллии Тоҷикистон ба ҶДММ ТАҚХ «Доро Пей» ва ҶСП ТАҚХ «Бизнес Капитал» барои анҷомдиҳии фаъолияти бонкӣ оид ба ҷалби амонату пасандозҳо иҷозатнома дода шуда,

мутобики Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо” аз ҷониби Хазина ба ҚДММ ТАҚХ «Доро Пей» тасдиқнома дар бораи узвият ба низоми суғуртаи амонату пасандозҳо таҳти №000074 ва ба ҚСП ТАҚХ «Бизнес Капитал» тасдиқнома дар бораи узвият ба низоми суғуртаи амонату пасандозҳо таҳти №000075 аз санаи 31 декабри соли 2024 дода шуд.

Амонату пасандозҳои суғурташудаи ташкилотҳои қарзӣ ва сохтори он. Дар давраи ҳисоботӣ ҳаҷми амонату пасандозҳои, ки аз ҷониби Хазина суғурта мешаванд, раванди афзоиши муътадил дошт. Тибқи маълумотҳо ба ҳолати 31 декабри соли 2024 ҳаҷми умумии бақияи амонату пасандозҳои суғурташуда дар ташкилотҳои қарзӣ – узви Хазина 11 997,4 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба семоҳаи қаблӣ ба андозаи 12,8 фоиз ва нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта ба андозаи 36,4 фоиз зиёд мебошад.

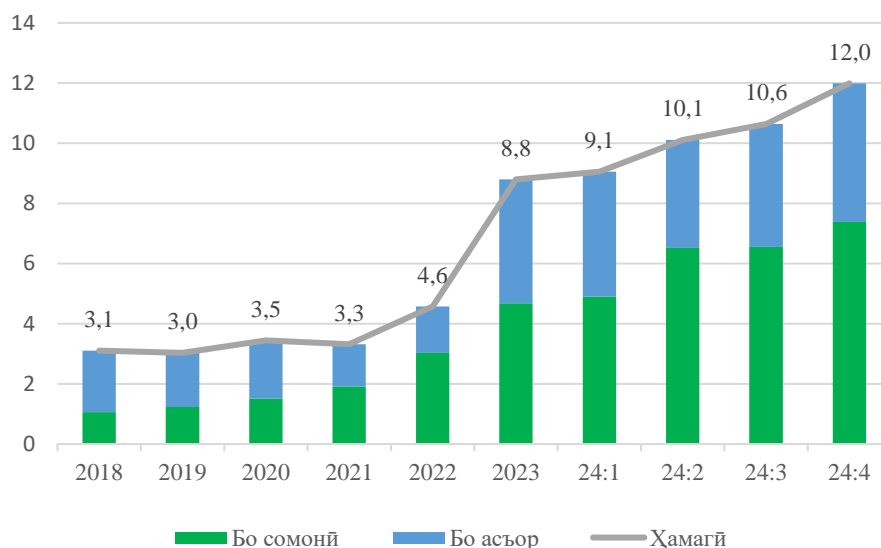
Раванди афзоиши ҳаҷми пасандозҳои суғурташуда дар баробари мавриди амал қарор гирифтани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо” ва васеъ гардидани доираи объектҳои ҳатмии суғурта бо як қатор омилҳои таъсиррасони мусбӣ, ба монанди вазъи муътадили макроиқтисодӣ, фаъолияти босуботи низоми молиявӣ, барқарорёбӣ ва тадриҷан боло рафтани эътимоди аҳоли ба низоми бонкӣ, ҳисобаробаркунии ғайринақдӣ, пешниҳоди маҳсулоту хизматрасониҳои ҷолибнок аз тарафи ташкилотҳои қарзӣ, инчунин татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи авф бинобар қонунигардонии дороиҳо ва маблағҳои шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон" алоқаманд буд.

Ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташуда (млрд. сомонӣ)

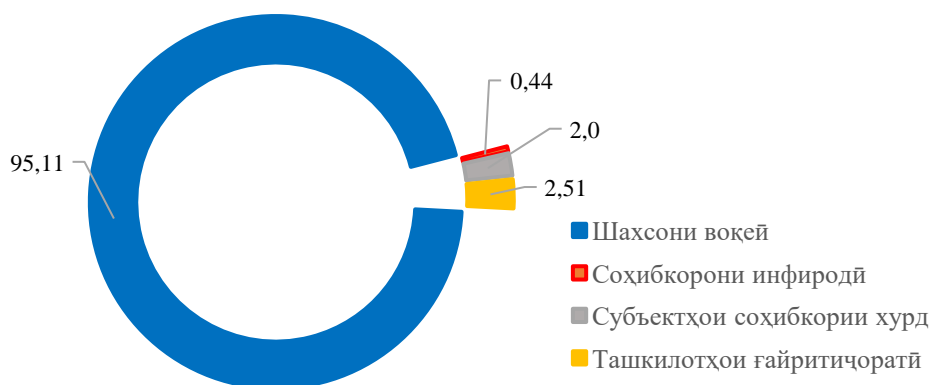
Дар сохтори амонату пасандозҳои суғурташуда ҳиссаи амонату пасандозҳо бо пули миллӣ афзоиши назаррас дошта, 62 Ҷоизро ташкил дод. Ҷиссаи амонату пасандозҳо бо асҷори хориҷӣ бошад 38 Ҷоизро ташкил дод.

Сохтори асҷории пасандозҳои суғурташуда (млрд. сомонӣ)

Ҷамзамон, дар сохтори ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташуда ҳиссаи бештар 95,1 Ҷоиз ё 11,4 млрд. сомонӣ ба амонату пасандозҳои шахсонӣ воқеӣ рост омада, боқимондаи ҳиссаи он – 4,9 Ҷоиз ё худ 0,6 млрд. сомони ро амонату пасандозҳои соҳибкорони инфиродӣ, шахсонӣ ҳуқуқии субъектҳои соҳибкорӣ хурд ва ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ ташкил доданд.

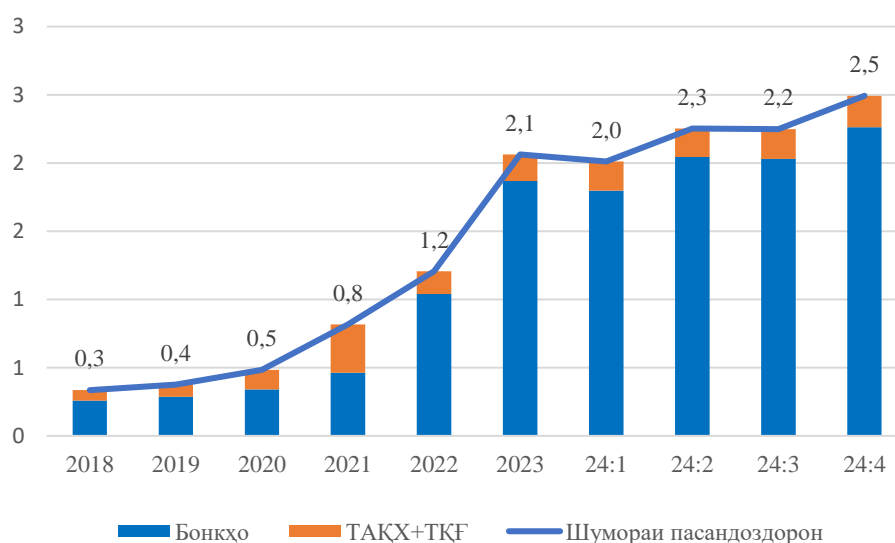
Сохтори пасандозҳои суғурташуда аз рӯи моликият (бо Ҷоиз)

Аз рӯи ҷамъбасти маълумоти давраи ҳисоботии се моҳи соли 2024 шумораи пасандоздорони суғурташуда 2,49 млн. нафарро ташкил дод, ки ин дар муқоиса нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта ба андозаи 19,0 Ҷоиз зиёд

мебошад. Аз шумораи умумии пасандоздори суғурташуда ҳиссаи афзалиятнок – 99,7 фоиз ба шахсони воқеӣ рост меояд.

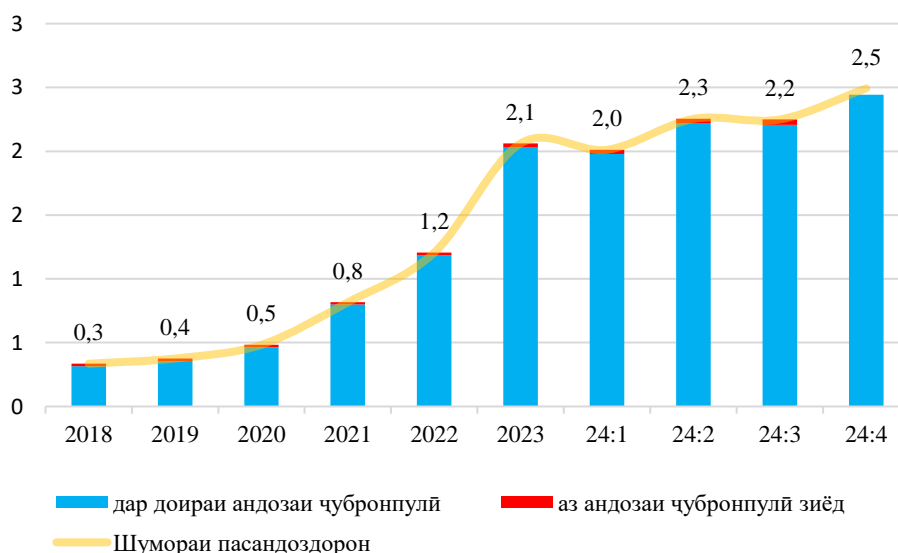
Шумораи пасандоздори суғурташуда (млн. нафар)

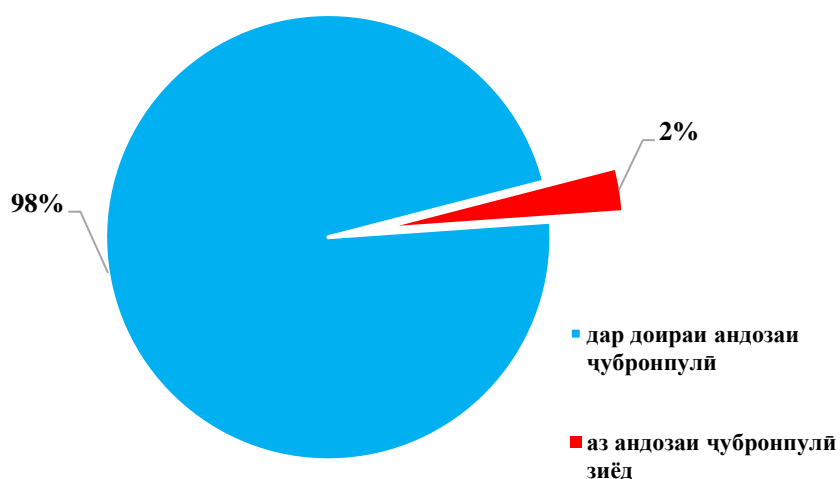
Таҳлили сохтори пасандозҳои суғурташуда нишон медиҳад, ки аз шумораи умумии амонатгуздорон ва пасандоздорон маблағи 98,0 фоизи онҳо дар доираи андозаи ҷубронпулӣ пурра фаро гирифта шуда, 2,0 фоизи боқимондаи пасандоздорон, ки маблағи амонату пасандозҳояшон аз андозаи ҷубронпулӣ зиёд аст, қисман фаро гирифта шудаанд.

Дар доираи маблағи ҷубронпулӣ пурра фаро гирифта шудани 98,0 фоизи пасандоздорон нишондиҳандаи баланд буда, аз он гувоҳӣ медиҳад, ки аксари пасандоздори суғурташуда аз ҷониби Ҳазина пурра ҳимоя карда шудаанд.

Ҳиссаи пасандоздори пурра суғурташуда (млн. нафар)

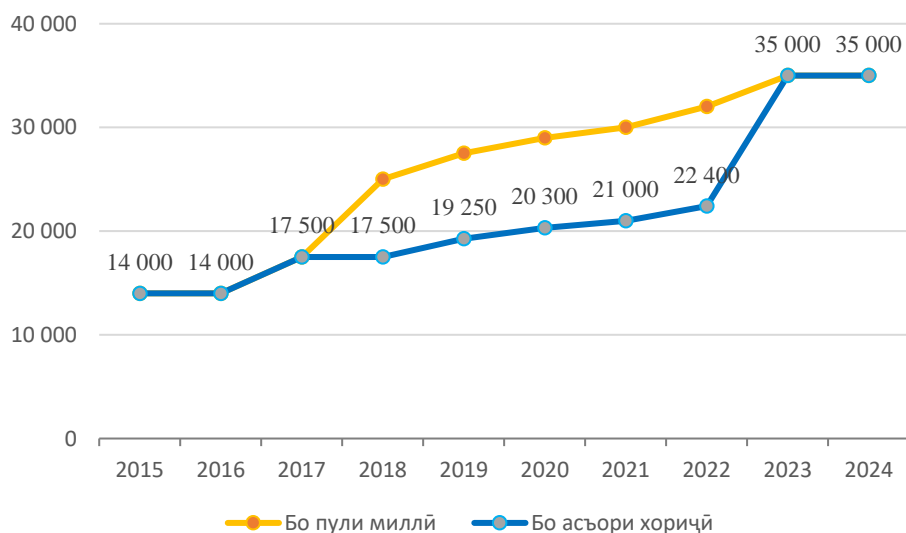
Ҳиссаи пасандоздори пурра суғурташуда (бо фоиз)

Қобили зикр аст, ки мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи амонату пасандозҳо” андозаи чубронпулӣ аз рӯи амонату пасандозҳои суғурташуда бо пули миллӣ ва бо асъори хориҷӣ на бештар аз 35 000 сомонӣ муайян гардидааст. Ҳангоми ба вуқӯъ омадани ҳолати суғуртавӣ Ҳазина ба пасандоздорон маблағи суратҳисобҳои амонату пасандозҳои суғурташударо дар ташкилоти қарзӣ ба андозаи муайяншуда чуброн менамояд.

Дар маҷмӯъ аз соли 2015 то инҷониб андозаи чубронпулӣ 2,5 маротиба, яъне аз 14 000 сомонӣ то ба 35 000 сомонӣ зиёд шудааст, ки он дар навбати худ ба афзоиши ҳаҷми уҳдадориҳои (потенсиалии) суғуртавии Ҳазина аз рӯи пасандозҳои суғурташуда низ таъсир расонидааст.

Афзоиши андозаи чубронпулии суғурта (сомонӣ)

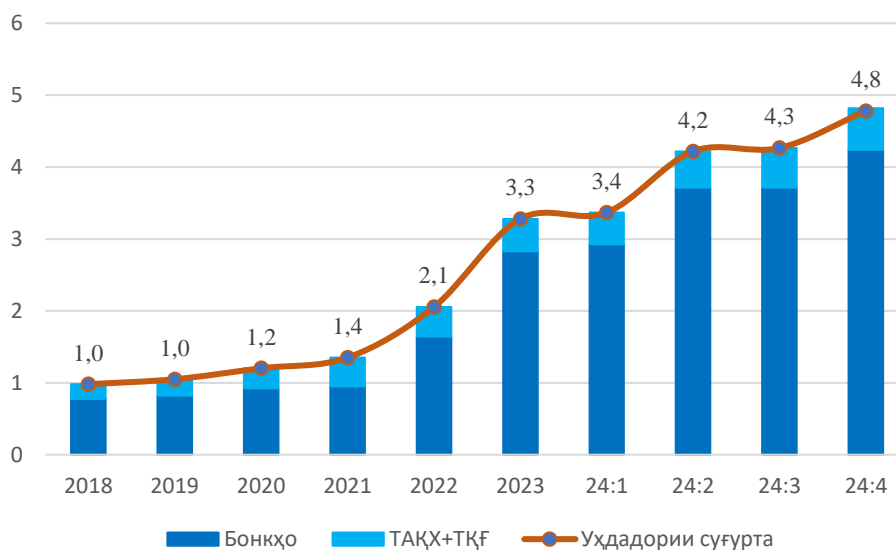

Вобаста ба тағйирёбии андозаи чубронпулӣ ва ҳаҷми пасандозҳои суғурташаванда, уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина аз рӯи ҳаҷми умумии амонату пасандозҳои суғурташуда дар семоҳаи чоруми соли 2024 афзоиши назаррас дошанд. Аз ҷумла, ба санаи 31 декабри соли 2024 ҳаҷми уҳдадориҳои умумии суғуртавии Ҳазина аз рӯи пасандозҳои суғурташуда 4,8 млрд. сомониро ташкил дод, ки ин нисбат ба семоҳаи қаблӣ ба андозаи 13,0 фоиз ва нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта 72,0 фоиз зиёд мебошад.

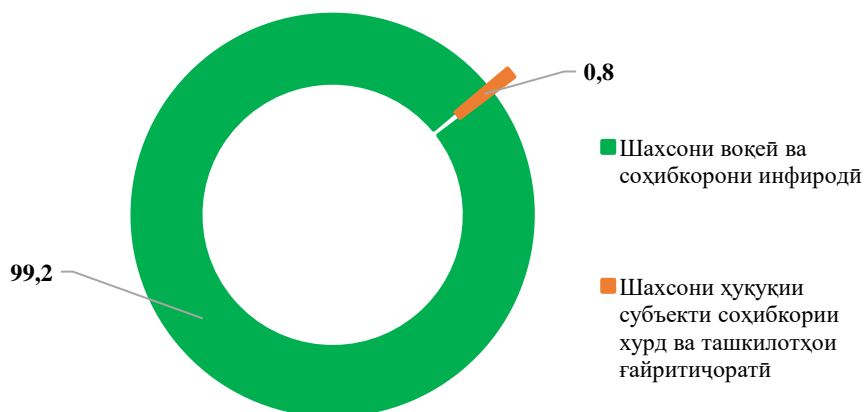
Бояд қайд кард, ки уҳдадориҳои потенциалии Ҳазина аз рӯи пардохти чубронпулии суғурта дар назди бонкҳо ҳиссаи зиёдтарин – 85,4 фоизи ҳаҷми умумии уҳдадориҳоро ташкил медиҳад.

Бештари уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина ба шахсони воқеӣ, аз ҷумла соҳибкорони инфиродӣ рост меояд, ки маблағи он 4,78 млрд. сомонӣ ё худ 99,2 фоизи ҳаҷми умумии уҳдадориҳоро ташкил медиҳад. Уҳдадориҳои суғуртавӣ дар назди шахсони ҳуқуқӣ бошад маблағи 38,4 млн. сомонӣ ё 0,8 фоизи ҳамаи уҳдадориҳои Ҳазинаро ташкил медиҳад.

Уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина (млрд. сомонӣ)

Сохтори уҳдадориҳои суғуртавии Ҳазина аз рӯи моликият (бо фоиз)

Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина ва пардохти ҷубронпулӣ ба пасандоздорони суғурташуда.

Дар семоҳаи чоруми соли 2024 дар ягон ташкилотҳои қарзии узви Ҳазина ҳолати суғуртавӣ ба вуқӯъ наомад.

Ҳамзамон, дар давраи баррасишаванда пасандоздорон ва намояндагони бонкҳои барҳамдодашудаи ҚСҚ “Агроинвестбанк” ва ҚСҚ “Тоҷиксодиротбанк” оид ба тамдиди муҳлати гирифтани маблағи ҷубронпулии суғуртавӣ дар асоси Қонун бо ариза ба Ҳазина муроҷиат кардаанд, ки аз тарафи Ҳазина ба 14 нафар пасандоздорони бонкҳои мазкур ба маблағи 239,8 ҳаз. сомонӣ ҷубронпулии суғуртавӣ пардохт карда шуд. Аз санаи 01 июли соли 2022, яъне аз давраи анҷоми муҳлати яқсолаи пардохти ҷубронпулӣ то 31 декабри соли 2024 аз тарафи Ҳазина ба 103 нафар пасандоздорони бонкҳои мазкур ба маблағи 1 651,2 ҳаз. сомонӣ ҷубронпулии суғуртавӣ пардохт карда шудааст.

Дар маҷмӯъ, аз соли 2016 то санаи 31.12.2024 сол Ҳазина ба пасандоздорони суғурташудаи 18 ташкилоти қарзии барҳамхӯрда ба маблағи 212,3 млн. сомонӣ ҷубронпулӣ пардохт намудааст (аз ҷумла, ба пасандоздорони ҚСҚ “Агроинвестбанк” – 133,7 млн. сомонӣ ва ҚСҚ “Тоҷиксодиротбанк” – 55,2 млн. сомонӣ).

Ҳолатҳои суғуртавӣ дар ташкилотҳои қарзии аъзои Ҳазина

	Ба ҳолати 31.12.2023	Ба ҳолати 31.12.2024	Фарқият (+/-)
Ҳамагӣ (адад)	18	18	0
Бонкҳо	6	6	0
ТАҚХ	12	12	0
Ҳамагӣ ҷубронпулӣ пардохт карда шуд (ҳаз. сомонӣ)	212 071,3	212 311,0	240,

Фаъолияти сармоягузорӣ ва идоракунии маблағҳои Ҳазина. Яке аз вазифаҳои муҳими Ҳазина чиҳати ташаккул ва андӯхти дороиҳои Ҳазина фаъолияти сармоягузорӣ ба ҳисоб меравад. Бо назардошти сарчашмаҳои тибқи Қонун муайян кардашуда барои сармоягузорӣ ва дар шароити имкониятҳои мавҷудаи бозори коғазҳои қиматнок, Ҳазина дар давраи баррасишаванда маблағҳои озоди худро бо мақсади гирифтани даромади ҷолибнок ба коғазҳои қиматноки давлатӣ ҷойгир кард.

Дар 12 моҳи соли равон 15 музоядаи барориши қоғазҳои қиматноки давлатӣ дар ҳаҷми умумии 652,5 млн. сомонӣ ва бо муҳлатнокии 3-моҳа, 6-моҳа, 12-моҳа ва 24-моҳа амалӣ гардид. Фоизҳои воситаҳои молиявии мазкур вобаста аз муҳлат 5,0 то 12,0 фоизи солонаро ташкил доданд.

Вобаста ба ин, Хази́на бо мақсади таъмини фаъолияти босамари сармоягузори маблағҳои озоди худ, дар ҳафт музоядаи қоғазҳои қиматноки давлатӣ иштироки фаъол намуда, ба маблағи 252,2 млн. сомонӣ ва меъёри даромаднокии миёнаи 7,2 фоизи солонаро ғолиб омад. Даромади гирифташудаи Хази́на аз ҳисоби хариди қоғазҳои қиматноки мазкур ба ҳолати 31.12.2024 сол 6,9 млн. сомони́ро ташкил дод, ки ин нисбат ба ҳамин давраи соли қаблӣ 6,7 ва 7,5 маротиба зиёд мебошад.

Иштироки Хази́на дар бозори қоғазҳои қиматнок (млн. сомонӣ)

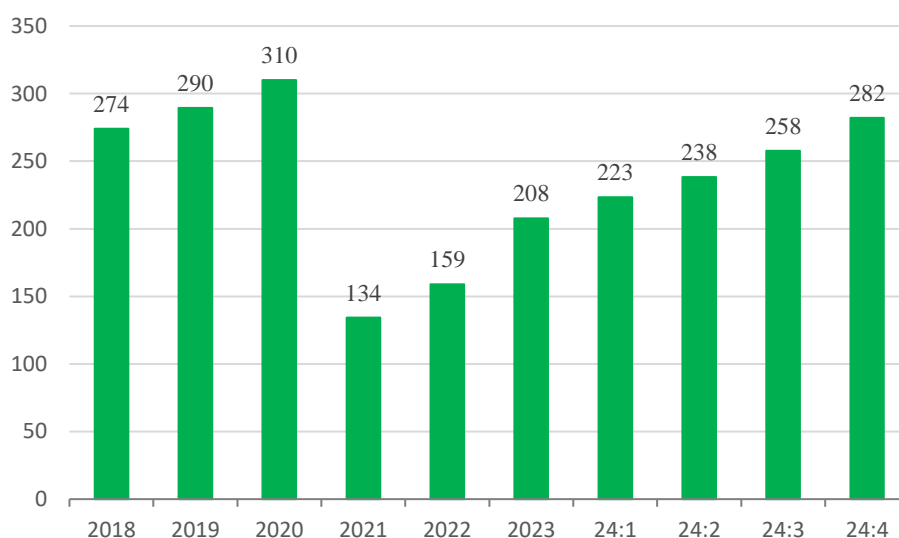

Фоизи даромаднокии қоғазҳои қиматноки давлатӣ

Нишондиҳандаҳои молиявии Ҳазина. Дар давраи баррасишаванда вобаста ба иҷрои вазифаҳои қонунии худ дар самти ҳимоя ва ҳифзи ҳуқуқҳои қонунии пасандоздорон, раванди мунтазам афзоиши доройҳои Ҳазина идома ёфт. Ба ҳолати 31 декабри соли 2024 ҳаҷми умумии доройҳои Ҳазина маблағи 282 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба симоҳаи сеюми соли 2024 ба андозаи 9,5 фоиз ва ба ҳамина санаи соли гузашта 35,8 фоиз зиёд мебошад.

Тамоюли тағйирёбии маблағҳои Ҳазина (млн. сомонӣ)

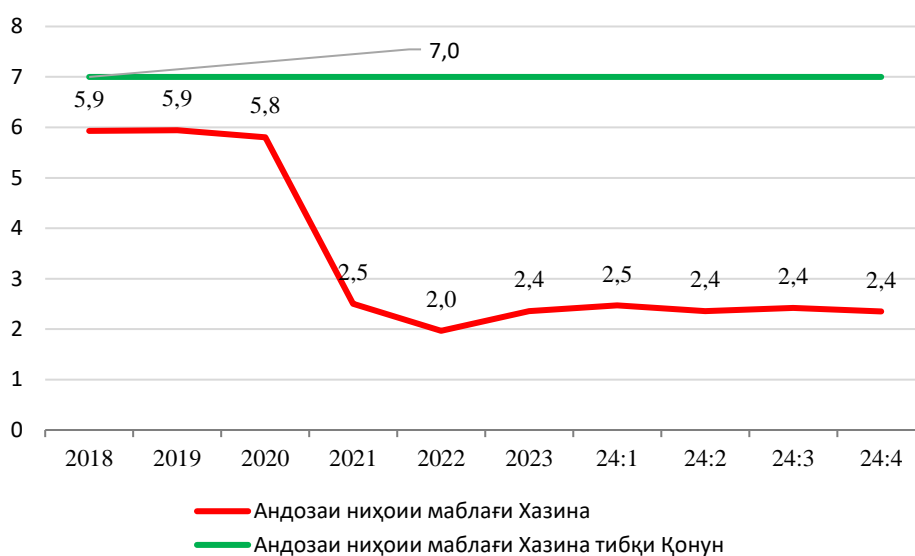

Афзоиши доройҳои Ҳазина пеш аз ҳама аз ҳисоби афзоиши пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзии аъзои Ҳазина дар натиҷаи зиёд шудани ҳаҷми амонату пасандозҳои суғурташуда ва даромади аз ҳисоби фаъолияти сармоягузорӣ ба дастамада вобастагӣ дошт. Аз ҷумла, пардохтҳои тақвими ташкилотҳои қарзӣ ба Ҳазина дар симоҳаи чоруми соли 2024 маблағи 19,6 млн. сомониро ташкил дод, ки он нисбат ба симоҳаи қаблӣ 4,55 фоиз зиёд мебошад.

Андозаи ҳадди аксари маблағи Ҳазина¹, ки таносуби маблағи Ҳазинаро нисбат ба ҳаҷми умумии пасандозҳои суғурташудаи ташкилотҳои қарзӣ инъикос менамояд, ба ҳолати 31 декабри соли 2024 андозаи 2,4 фоизро ташкил дод.

¹ Андозаи ҳадди аксари маблағи Ҳазина тибқи қонун дар ҳаҷми 7 фоизи бақияи умумии пасандозҳои суғурташуда, ки дар ташкилотҳои қарзӣ мавҷуд аст, муқаррар карда шудааст.

Андозаи ниҳони маблағи Хазина (%)

Фаъолияти ташвиқот ва робита бо чомеа. Таблиғот ва ташвиқоти аҳоли оид ба моҳият ва нақши низоми суғуртаи амонату пасандозҳо ва ба ин васила таҳкими боварии аҳоли ба низоми бонкӣ яке аз вазифаҳои муҳими Хазина ба ҳисоб меравад.

Дар давоми давраи баррасишаванда баҳри баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳоли оид ба низоми суғуртаи амонату пасандозҳо, маводҳои таблиғотӣ, аз қабилӣ маҳсулотҳои таблиғотӣ, буклетҳо, плакатҳо, баннерҳо, нишони худчаспи Хазина (стикерҳо), инчунин ролики видеой ва хабарҳо дар телевизион ва шабакаҳои иҷтимоӣ омода ва паҳн карда шуданд.

Бо мақсади тақвияти сиёсати иттилоотӣ – коммуникатсионии Хазина ва баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳоли оид ба низоми суғуртаи амонату пасандозҳо, дар давоми давраи ҳисоботӣ дар сомонаи расмии Хазина ва шабакаҳои иҷтимоӣ маводҳои иттилоотию таҳлилий ва эълонҳо мунтазам нашр карда шуданд. Хазина оид ба масъалаҳои мухталифи соҳа, аз ҷумла оид ба тағйиротҳо дар низоми суғуртаи амонату пасандозҳо, оид ба феҳристи ташкилотҳои қарзӣ - узви Хазина, нишондиҳандаҳои таҳлилий оид ба суғуртакунии амонату пасандозҳо ва итилоот вобаста ба фаъолияти Хазина омода карда, дар сомонаи худ ҷойгир намуд.

Ғайр аз ин, чиҳати баланд бардоштани маърифати молиявии аҳоли бахшида ба Рӯзи умумичаҳонии пасандозҳо дар якҷоягӣ бо ташкилотҳои қарзӣ як қатор чорабиниҳо, аз қабилӣ озмун ва иқдомҳои марбут ба ҷалби пасандозҳо, ташкили вохӯриҳо бо аҳоли оид ба фаҳмонидани моҳияти суғуртаи пасандозҳо, паҳш намудани маводҳои таблиғотию ташвиқотӣ оид ба амалиётҳои пасандозӣ дар воситаҳои ахбори умум, амалӣ карда шуд.